

■ بررسی ساختاری و محتوایی وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران در مقایسه با هم‌تایان خود در دنیا

سیدمصطفی طباطبایی‌پور | زهره میرحسینی | نگرس نشاط

■ چکیده

هدف: مقایسه وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران به لحاظ ساختاری و محتوایی با سایر نمونه‌های مشابه در دنیا است.

روش‌شناسی: در این پژوهش، از روش مطالعه مقایسه‌ای استفاده شد. بدین منظور، سیاهه‌ای از عناصر مفید بر پایه پژوهش‌های پیشین و متون مرتبط گردآوری و پربسامدترین آنها تهیه و با استفاده از روش دلفی اعتبارسنجی شد و سرانجام ۸ مقوله و ۶۹ معیار مورد تأیید اهل فن قرار گرفت.

یافته‌ها: از بین ۱۲ وبگاه، وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران ۵۸/۵۷ درصد معیارهای مورد نظر را دارا بوده است. این وبگاه در بخش سرگرمی هیچ امتیازی نداشته و در بخش معیارهای مربوط به راهنمایی کاربر تنها ۱۷ درصد معیارها را داراست. این دو بخش، ضعیف‌ترین بخش‌ها در بین ۸ مقوله مورد بررسی بوده است.

نتیجه‌گیری: وبگاه‌های IPL2 با ۶۸/۷۵ درصد، کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان با ۶۷/۱۴ درصد، و وبگاه کودکان کتابخانه کنگره آمریکا با ۶۸/۸۵ درصد در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. وبگاه کتابخانه ملی در قیاس با سایر وبگاه‌های هم‌نقش در حد متوسط ارزیابی شده است.

کلیدواژه‌ها

کتابخانه دیجیتالی کودکان و نوجوانان، وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران، ارزیابی

بررسی ساختاری و محتوایی وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران در مقایسه با همتایان خود در دنیا

سیدمصطفی طباطبایی پور^۱ | زهره میرحسینی^۲ | نرگس نشاط^۳

دریافت: ۱۳۹۲/۰۴/۰۱ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۱/۳۰

مقدمه

سرعت رشد میزان استفاده از اینترنت در دنیا نشان‌دهنده وابستگی روزافزون زندگی بشر به این سامانه ارتباطی است. آماري که بانک جهانی^۴ (۲۰۱۳) از میزان رشد استفاده اینترنت بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۳ ارائه کرده نشان می‌دهد میزان استفاده از اینترنت در جهان ۴/۵۶۶ درصد رشد داشته است؛ یعنی چیزی نزدیک به ۵/۵ برابر افزایش. در ایران نیز درصد استفاده‌کنندگان از اینترنت به نسبت جمعیت در سال، از حدود ۱ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۳۱/۴ درصد در سال ۲۰۱۳ رسیده است.

اینترنت، انجمنی جهانی است که برای اجتناب از هرگونه تلاشی برای کنترل جریان اطلاعات شناخته شده است (سیبوک، ۱۳۷۹). همین امر سبب می‌شود دسترسی کودکان به انواع اطلاعات میسر باشد، در حالی که به علت محدودیت دانش و تجربه با خطرات متعددی در رویارویی با انواع تصاویر، و اطلاعات و آموزش‌های نادرست مواجه هستند.

از عوامل گرایش کودکان و نوجوانان به اینترنت می‌توان به مهیج و جذاب بودن آن؛ ایجاد احساس حاکمیت در نوجوانان؛ کسب اطلاع از جدیدترین وقایع و اطلاعات؛ امکان دسترسی بدون محدودیت به اطلاعات؛ تخلیه هیجانات و احساسات در ارتباط با افراد بر روی اینترنت؛ و علاقه به کسب مهارت‌های جدید اشاره کرد (پشتوتنی‌زاده و منصور، ۱۳۸۸).

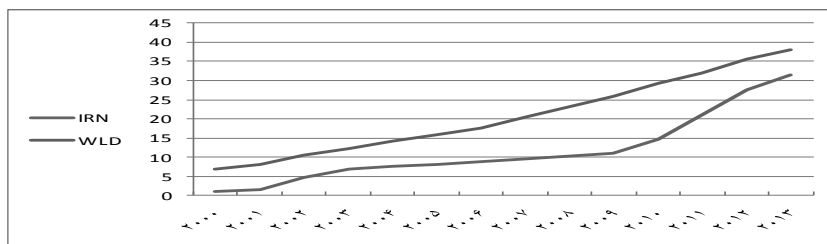
از آنجا که در عصر حاضر، کودکان و نوجوانان، مانند بزرگسالان، به میزان قابل

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال (نویسنده مسئول) mostafa1362@yahoo.com
۲. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال z_mirhoseini@iau-tnb.ac.ir
۳. دانشیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. narges_neshat@yahoo.com

4. World Bank

مُودار ۱

درصد میزان استفاده از اینترنت در
ایران را طی سال‌های ۱۹۹۰-۲۰۱۳
میلادی (بانک جهانی، ۲۰۱۳)

توجهی از فضای سایبری استفاده می‌کنند، وب‌گاه‌های کودکان، به‌خصوص آنهایی که نقش اطلاع‌رسانی برعهده دارند، به‌عنوان ابزاری کمک آموزشی می‌توانند نقش عمده‌ای در رشد تفکر و شناخت کودکان داشته باشند؛ مشروط بر اینکه ساختار و محتوای آنها در دامنه شناختی کودکان قرار داشته باشد (پریخ، نادری، و آقامحمدیان، ۱۳۹۰).

لنگ تنگ^۱ و همکاران (۲۰۰۱) در پژوهشی اذعان داشته‌اند که بیشتر کتابخانه‌های دیجیتال کنونی برای کودکان طراحی نشده است. برای اینکه کتابخانه دیجیتال مورد توجه کودکان باشد نیاز به سرگرمی، استفاده راحت، و قدرت دارند چه به‌عنوان خواننده و چه به‌عنوان نویسنده. به همین دلیل، پژوهش حاضر بر آن شد تا ویژگی‌های ساختاری و محتوایی وب‌گاه^۲ کتابخانه‌های دیجیتال کودک و نوجوان را به قصد یافتن نکات مشترک و نقاط افتراق آنها مورد بررسی و مقایسه قرار دهد. البته در این زمینه پژوهش‌هایی نیز انجام شده است که اهم آنها پژوهش نجفی‌نیا (۱۳۸۸) است که به معرفی تاریخچه، امکانات و نقاط ضعف و قوت کتابخانه‌های دیجیتال کودک و نوجوان پرداخته و نتیجه گرفته است که تنها کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان (ICDL) که توسط دانشگاه مریلند پایه‌گذاری شده از عملکرد نسبتاً مناسبی در مقایسه با سایرین برخوردار بوده است.

پشوتنی‌زاده و منصوری (۱۳۸۷) در ارزیابی تارنماها به اهمیت آشنایی با روش‌ها و ابزارهای متعدد ارزیابی وب هم برای کتابداران و هم برای کودکان و نوجوانان اذعان داشته و ضمن معرفی ابزارهای ارزیابی تارنماها بر ضرورت آشنایی کودکان و نوجوانان با معیارهای ارزیابی تأکید کرده‌اند.

همچنین، حسن‌زاده (۱۳۸۷) به بررسی وب‌سایت‌های ایرانی کودکان و نوجوانان از ابعاد محتوا و جنبه‌های فنی یا طراحی صفحات پرداخته است. یافته‌های وی نشان داد که وب‌سایت‌های ایرانی کودک و نوجوان ۶۰ درصد جنبه‌های فنی یا طراحی صفحات را رعایت کرده‌اند. همچنین ۶۸ درصد معیارهای محتوایی در این

1. Leng Teng
2. Website

وبسایت‌ها رعایت شده است.

سوبارنا و جانا^۱ (۲۰۰۸) در پژوهشی دیگر به ارزیابی کتابخانه بین‌المللی کودکان و نوجوانان پرداختند و نشان دادند که این کتابخانه با معیارهایی همچون قابل فهم بودن محتوا برای کودکان، پوشش و گستره مناسب برای کودکان، اعتبار محتوا و نویسندگان در حوزه کودک، جذابیت صفحات و بسایت متناسب با درک کودکان، و گویایی پیام‌ها برای کودکان به‌طور مطلوبی مطابقت دارند.

همچنین، بیلال و بیچر^۲ (۲۰۰۷) به بررسی نحوه تعامل کودکان عربی زبان به‌عنوان گروه فرهنگی متفاوت با کتابخانه دیجیتال بین‌المللی کودکان پرداخته و نشان دادند که شکل ظاهری رابط کاربر طراحی شده بیشتر مناسب بزرگ‌ترهاست تا کودکان کم‌سن زیرا آنها نمی‌توانستند معنای شمایل‌ها، دکمه‌ها و سایر نشانه‌های تصویری به‌کار رفته را بشناسند. این امر می‌تواند به دلیل فقدان آگاهی شناختی کودکان برای تعامل با سامانه باشد. از دیگر دلایل، ناآشنایی با زبان رابط کاربر ذکر شده است.

دروین^۳ (۲۰۰۵) نیز نحوه ساخت کتابخانه دیجیتال کودک و نوجوان را با توجه به سلیق و نیازهای آنها تشریح کرده است. در این پژوهش، مشخص شد که کودکان ۴ تا ۷ ساله کتاب‌ها را براساس شکل ظاهری آنها انتخاب می‌کنند و کتاب‌هایی که شکل ظاهری زیباتری دارند توجه بیشتری را به خود جلب می‌کنند. کودکان ۸ تا ۱۱ ساله کتاب‌ها را براساس احساسی^۴ که در کتاب‌هاست برمی‌گزینند؛ یعنی کتاب‌ها را براساس حس شاد، ترسناک، هیجانی و غیره‌ای که در داستان‌ها وجود دارد انتخاب می‌کنند. نتایج نشان داد که بهره‌گیری از کودکان برای ایجاد کتابخانه دیجیتال بسیار سودمند خواهد بود.

هورکید^۵ و همکاران (۲۰۰۳) با بررسی نحوه مشاهده و مطالعه کتاب‌های دیجیتال تلاش کردند مناسب‌ترین نوع نمایش کتاب‌ها را به‌صورت برخط به‌دست آورند. آنان نشان دادند که شیوه‌های فهرست‌نویسی کنونی پاسخگوی نیاز کودکان نیست و استفاده از این شیوه‌ها برای آنها دشوار است. همچنین ایجاد باشگاه^۶ کتاب برخط که در آن کودکان بتوانند تجربیات خود را پس از استفاده از کتاب‌ها با سایرین به‌اشتراک گذاشته و به کتاب‌ها رتبه دهند می‌تواند مؤثر باشد.

مرور این پیشینه‌ها نشان می‌دهد در حوزه وبگاه‌های کتابخانه دیجیتال کودکان و نوجوانان پژوهش‌های متعددی انجام شده ولی مقایسه‌ای میان آنها با وبگاه کتابخانه کودک و نوجوان ایران صورت نگرفته است. همچنین در مطالعات پیشین نظر

1. Subarna & Jana

2. Bilal & Bichir

3. Druin

4. Feel

5. Hourcade

6. Club

متخصصان حوزه کودک و نوجوان در تدوین معیارهای ارزیابی کمتر مورد توجه بوده است. که در این پژوهش سعی شده این نظرات نیز لحاظ گردد.

روش‌شناسی و جامعه آماری

این پژوهش از نوع کاربردی است و با نگاه ویژه به وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران و مقایسه آن با نمونه‌های مشابه در دنیا، از روش مقایسه‌ای استفاده کرده است. بدین منظور، برپایه متون مرتبط و بررسی پربسامدترین عناصر در کتابخانه‌های دیجیتالی کودکان و نوجوانان سیاهه‌ای از عناصر مهم در ۸ مقوله کلی و ۶۹ معیار تهیه گردید. سپس بر مبنای فن دلفی در اختیار ۷ متخصص کتابداری و اطلاع‌رسانی با سابقه تدریس فناوری اطلاعات، نظام‌های اطلاعاتی، و کار در حوزه کودک و نوجوان قرار گرفت و پس از جمع‌بندی نظرات دور اول، مجدداً برای ایشان ارسال شد. پس از توافق جمعی در مورد معیارهای انتخابی و طبقه‌بندی مقوله‌ها و اجماع نظرات، سیاهه واری مورد توافق برای تحلیل ساختاری و محتوایی جامعه پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. ۶۹ معیار استخراج شده بر اساس شباهت در ۸ طبقه جداگانه دسته‌بندی شدند. این ۸ طبقه شامل موارد زیر است:

۱. معیارهای مربوط به معرفی وبگاه به کاربر؛
۲. معیارهای مربوط به سرگرمی؛
۳. معیارهای مربوط به راهنمایی کاربر؛
۴. معیارهای رابط کاربری؛
۵. معیارهای سازماندهی محتوا؛
۶. بررسی شیوه‌های تماس و ارتباط؛
۷. معیارهای سنجش مواد عرضه شده در وبگاه؛ و
۸. معیارهای مربوط به بهره‌مندی گروه‌های خاص.

در این پژوهش وبگاه کتابخانه‌هایی که به لحاظ گستردگی و میزان منابع، مشابهت‌هایی با وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان داشته و توسط یک سازمان یا کتابخانه خاص مورد حمایت و پشتیبانی قرار گرفته‌اند در دامنه پژوهش قرار گرفتند (۱۲ کتابخانه). بدین منظور، ابتدا کلیه کتابخانه‌های دیجیتالی انگلیسی زبان ویژه کودک و نوجوان شناسایی و از میان آنها مواردی که حداقل ویژگی‌های مورد نظر را داشتند انتخاب شدند.

برای اطمینان از پوشش‌دهی کلیه وبگاه‌های موجود، نتایج بازیابی شده از موتورهای جستجوی گوگل و یاهو با استفاده از کلید واژه‌های مختلف به زبان انگلیسی و فارسی تا ۱۰ صفحه مورد بررسی قرار گرفت. همچنین برای اطمینان، از گزینه صفحات مشابه^۱ برای عنوان‌های مشابه نیز استفاده گردید تا در صورت تطابق با ویژگی‌های مورد نظر، عناوین آنها به فهرست اضافه شود. همچنین فهرست وبگاه‌های پیشنهادی انجمن کتابداران امریکا نیز مورد مطالعه قرار گرفت و موارد مرتبط نیز اضافه گردید.

یافته‌ها

جدول ۱، درصد معیارهای موجود در هر دسته را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۴۹/۷۵ درصد معیارها را رعایت کرده است و در رتبه پنجم قرار دارد. بالاترین رتبه مربوط به IPL^۲ با ۶۷/۳۷ درصد است. سپس کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان با ۶۵/۲۵ درصد در رتبه دوم و بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا با ۶۰/۲۵ درصد در مرتبه سوم قرار دارد.

میانگین	بهره‌مندی گروه‌های خاص	منابع عرضه شده در پایگاه	ارتباط شیوه‌های تماس و ارتباط	سازماندهی محتوا	تسهیلات کاربری	راهیم‌ایی کاربر	سرگرمی	عمومی پایگاه به کاربر	دسته معیارها
									عنوان پایگاه
۴۹/۷۵٪	۶۶٪	۶۷٪	۶۷٪	۴۰٪	۷۴٪	۱۷٪	۰٪	۶۷٪	کتابخانه ملی کودک و نوجوان
۶۵/۲۵٪	۱۰۰٪	۶۷٪	۵۶٪	۱۰۰٪	۶۵٪	۵۰٪	۰٪	۸۴٪	International children digital library
۳۴/۷۵٪	۳۳٪	۳۳٪	۵۶٪	۲۰٪	۵۲٪	۱۷٪	۰٪	۶۷٪	کتابخانه چارلوت مکلن برگ
۶۰/۲۵٪	۱۰۰٪	۴۷٪	۶۷٪	۶۰٪	۷۴٪	۵۰٪	۰٪	۸۴٪	بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا
۵۰/۵٪	۶۶٪	۴۷٪	۴۴٪	۲۰٪	۴۳٪	۵۰٪	۶۷٪	۶۷٪	Tumble books library

جدول ۱

معیارهای بررسی ساختاری و محتوایی وبگاه‌ها و پورتال‌های دیجیتالی کودکان

1. Similar Page
2. The IPL Consortium, available at: <http://www.ipl.org/div/kidspac>

میانگین	بهره‌مندی گروه‌های خاص	منابع عرضه شده در پایگاه	شیوه‌های تناس و ارتباط	سازماندهی محتوا	تسهیلات کاربری	راهنمای کاربر	سرگرمی	مصرفی پایگاه به کاربر	دسته معیارها عنوان پایگاه
٪۴۲/۵	٪۶۶	٪۳۳	٪۴۴	٪۲۰	٪۶۰	٪۵۰	٪۰	٪۶۷	Meegenius
٪۳۶/۶۲	٪۳۳	٪۴۷	٪۳۳	٪۲۰	٪۶۰	٪۳۳	٪۰	٪۶۷	Story line online
٪۳۹	٪۶۶	٪۲۷	٪۳۳	٪۰	٪۳۵	٪۰	٪۶۷	٪۸۴	Merpy
٪۳۶/۷۵	٪۶۶	٪۴۷	٪۲۲	٪۴۰	٪۳۵	٪۰	٪۰	٪۸۴	Rosetta Project
٪۴۰/۳۷	٪۳۳	٪۶۷	٪۲۲	٪۲۰	٪۳۹	٪۳۳	٪۳۳	٪۶۷	Children's Storybooks Online
٪۴۶/۷۵	٪۶۶	٪۴۰	٪۶۷	٪۲۰	٪۴۸	٪۳۳	٪۳۳	٪۶۷	Mighty books
٪۶۷/۳۷	٪۳۳	٪۸۰	٪۸۹	٪۶۰	٪۶۰	٪۳۳	٪۱۰۰	٪۸۴	IPL2

جدول ۲

تعداد و درصد عناصر موجود در هر پایگاه بدون در نظر گرفتن دسته‌بندی

عنوان پایگاه	مجموع معیارهای موجود در کلیه دسته‌ها	درصد معیارهای موجود در کلیه دسته‌ها
کتابخانه ملی کودک و نوجوان	۴۱	٪۵۸/۵۷
International children digital library	۴۷	٪۶۷/۱۴
کتابخانه چارلوت مکین برگ	۲۹	٪۴۱/۴۲
بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا	۴۴	٪۶۲/۸۵
Tumble books library	۳۳	٪۴۷/۱۴
Meegenius	۳۳	٪۴۷/۱۴
Story line online	۳۲	٪۴۵/۷۱
Merpy	۲۶	٪۳۷/۱۴
Rosetta Project	۲۴	٪۳۴/۲۸
Children's Storybooks Online	۳۲	٪۴۵/۷۱
Mighty books	۳۳	٪۴۷/۱۴
IPL2	۴۸	٪۶۸/۵۷

چنانچه مشاهده می‌شود بدون دسته‌بندی نیز سه کتابخانه IPL2 و کتابخانه بین‌المللی کودکان، و بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا به ترتیب با ۶۸/۵۷ درصد، ۶۷/۱۴ درصد، و ۸۲/۸۵ درصد در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. کتابخانه ملی ایران با ۵۸/۷۵ درصد در رتبه بعدی قرار دارد.

مطابق جدول ۳، شباهت محسوسی میان وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان و سایر وبگاه‌های مشابه وجود ندارد و بیشترین درصد تشابه مربوط به دو وبگاه بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا و کتابخانه بین‌المللی دیجیتالی کودک و نوجوان (با ۴۸/۵۷ درصد) است.

برای رتبه‌بندی وبگاه‌ها نسبت‌های به‌دست‌آمده برپایه طیف لیکرت از صفر تا صد درصد دسته‌بندی شد.

همان‌گونه که مشاهده می‌شود تمامی پایگاه‌ها در بازه ضعیف تا خوب قرار گرفته‌اند. دو دسته خیلی ضعیف و عالی هیچ وبگاهی را دربرنمی‌گیرد. وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان نیز به‌همراه پنج وبگاه دیگر در رده متوسط جای گرفته است. وبگاه‌های IPL2 و ICDL و بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا در رده خوب قرار گرفته‌اند.

نتیجه‌گیری

وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان تنها وبگاه موجود در ایران است که به عرضه منابع ویژه دیجیتالی کودکان و نوجوانان به شکل سازماندهی شده و ساختار یافته پرداخته است. با توجه به تعریف و ویژگی‌هایی که برای کتابخانه دیجیتالی آمده است می‌توان از آن به‌عنوان یک کتابخانه دیجیتالی اختصاصی کودک و نوجوان نام برد.

- بیشترین شباهت بین بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا، کتابخانه ملی ایران و کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان با ۴۸/۵۷ درصد در معیارهای مورد بررسی است. به‌عبارتی، نزدیک به نیمی از معیارها توسط کتابخانه ملی ایران رعایت شده است و با سایر کتابخانه‌های معروف جهان چون ICDL و LC مشابهت دارند.

- پایگاه کتابخانه‌های IPL2 و ICDL و بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا در رده خوب جای گرفته‌اند. پایگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان در مقایسه با سایر پایگاه‌ها در رده متوسط جای گرفته است. اما به‌لحاظ تطبیق با معیارها چیزی کمتر از نیمی از آنها را در خود جای داده، که وضعیت چندان مطلوبی نیست. این

جدول ۳

درصد میزان تشابه وبسایت کتابخانه ملی کودک و نوجوان با سایر هم‌تایان

نام پایگاه	درصد معیارهای مشترک در هر گروه							
	معرفی پایگاه به کاربر	سرگرمی	راه‌های کاربر	تسهیلات کاربری	شبه‌های تماس و ارتباط	سازماندهی محتوا	سختش‌کنی و گم‌شده منابع عرضه‌شده	بهره‌مندی خاص گروه‌های خاص
کتابخانه بین‌المللی دیجیتال کودکان (ICDL)	٪۶۷	٪۰	٪۱۷	٪۶۱	٪۳۴	٪۴۰	٪۵۳	٪۶۶/۶۶
کتابخانه چارلوت مک‌کن برگ	٪۵۰	٪۰	٪۰	٪۱۳/۳۹	٪۴۴/۴۴	٪۲۰	٪۶۶/۲۶	٪۳۳/۳۳
کتابخانه کنگره امریکا، بخش کودکان	٪۶۷	٪۰	٪۱۷	٪۵۲/۵۶	٪۵۵/۵۵	٪۴۰	٪۴۷	٪۶۶/۶۶
Tumble books library	٪۶۷	٪۰	٪۱۷	٪۴۳/۴۷	٪۳۳/۳۳	٪۲۰	٪۳۳/۳۳	٪۶۶/۶۶
Meegenius	٪۶۷	٪۰	٪۱۷	٪۳۹/۱۳	٪۲۲/۲۲	٪۲۰	٪۳۳/۳۳	٪۶۶/۶۶
Story line online	٪۶۷	٪۰	٪۱۷	٪۴۳/۴۷	٪۲۲/۲۲	٪۰	٪۴۰	٪۶۶/۶۶
Merpy	٪۶۷	٪۰	٪۰	٪۳۰/۴۳	٪۳۳/۳۳	٪۰	٪۱۳/۳۳	٪۶۶/۶۶
Rosetta Project	٪۳۴	٪۰	٪۱۷	٪۵۲/۱۷	٪۴۴/۴۴	٪۲۰	٪۱۳/۳۳	٪۶۶/۶۶
Children's Storybooks Online	٪۵۰	٪۰	٪۰	٪۳۴/۸۸	٪۳۳/۳۳	٪۲۰	٪۰/۰۶	٪۶۶/۶۶
Mighty books	٪۳۴	٪۰	٪۱۷	٪۴۳/۴۷	٪۲۲/۲۲	٪۲۰	٪۶۰	٪۶۶/۶۶
IPL2	٪۶۷	٪۰	٪۱۷	٪۳۹/۱۳	٪۴۴/۴۴	٪۴۰	٪۳۳/۳۳	٪۳۳/۳۳

جدول ۴

رتبه‌بندی وبگاه‌های کودکان و نوجوانان

خیلی ضعیف ٪۰ تا ٪۲۰	ضعیف ٪۲۰ تا ٪۴۰	متوسط ٪۴۰ تا ٪۶۰	خوب ٪۶۰ تا ٪۸۰	عالی ٪۸۰ تا ٪۱۰۰
	کتابخانه چارلوت مک‌کن برگ Rosetta Project	کتابخانه ملی کودک و نوجوان Tumble books library	International children digital library بخش کودکان کتابخانه کنگره امریکا	
	Merpy	Mighty books	IPL2	*
	Story line online	Children's Storybooks Online		
		Meegenius		
		Tumble books library		

پایگاه در بخش سرگرمی هیچ کدام از معیارها را نداشته و در بخش معیارهای مربوط به راهنمایی کاربر تنها ۱۷ درصد معیارها را داراست. این دو بخش، ضعیف ترین بخش‌ها در بین ۸ گروه معیارهاست. همچنین وجود برخی عناصر مانند ایجاد بخش سوالات متداول و یا امکان جستجو براساس مشخصات ظاهری کتاب از ضرورت بیشتری برخوردار است. در نتایج پژوهشی که دروین^۱ و همکاران (۲۰۰۵) انجام داده‌اند نیز این نکته از جانب کودکان و نوجوانان مورد توجه قرار گرفته است. در پژوهش سوبارنا و جانا^۲ (۲۰۰۸)، کتابخانه بین‌المللی کودکان با معیارهای عمومی ارزیابی مطابقت مطلوبی داشته است که با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. نتایج پژوهش صدیقی، گیلوری و نوشین‌فرد (۱۳۸۹) نیز نشان می‌دهد که کتابخانه ملی ایران از نظر رابط کاربری در رتبه مناسبی قرار دارد؛ اما با توجه به این که پژوهش حاضر به جز معیار رابط کاربری سایر معیارها را هم مورد بررسی قرار داده و تعداد کتابخانه‌های مورد مقایسه نیز بیشتر است حد متوسط را برای کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران ارزیابی کرده که با نتایج پژوهش مذکور همخوان نیست. ولی هر دو پژوهش، کتابخانه بین‌المللی کودکان را در رتبه دوم، و Children Story Books Online را در رتبه متوسط قرار داده‌اند. نتایج پژوهش محمدزاده و سهراب‌زاده (۱۳۹۱) در مورد رابط کاربر کتابخانه ملی ایران مطابقت با معیارهای عمومی و تخصصی را مطلوب می‌داند که با نتایج این پژوهش همخوانی دارد. نجفی‌نیا (۱۳۸۸) نیز در مقاله خود به نتایج مشابه در خصوص وبگاه ICDL رسیده است. در خصوص سازماندهی منابع نیز به جز ICDL هیچ پایگاه دیگری منابع خود را براساس شکل، رنگ و یا حسی که خواندن کتاب به مخاطب می‌دهد سازماندهی نکرده بودند در حالی که این مسئله در پژوهش دروین (۲۰۰۵) از سوی کودکان بسیار مورد تأکید قرار گرفته بود. کوکبی و زراعتکار نیز در پژوهش خود، ویژگی‌های کودکان را چندان مورد توجه قرار نداده‌اند و دلیل این امر را تنوع بسیار زیاد عناصری دانسته‌اند که وبگاه کودکان می‌تواند در خود جای دهد؛ یافته‌های پژوهش حاضر نیز این مطلب را تایید می‌کند.

طبق نتایج، ساختار و محتوای وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران در حد نسبتاً مطلوبی است و از نقاط قوت آن حضور کتاب‌های تمام متن است. از سوی دیگر، در حال حاضر، به دلیل مشکل حق مؤلف کتابخانه ملی هر کتابی را که از جانب مؤلف یا ناشر مجاز باشد را بدون توجه به محتوای آثار و ارزش محتوایی آن

1. Druin

2. Subarna & Jana

اسکن می‌کند و بر روی سایت قرار می‌دهد. لذا، پیشنهاد می‌شود نسبت به محتوای ارائه شده در وبسایت، پژوهش مبسوطی صورت بگیرد. در ضمن، لازم است اصلاحات کاربردی بر روی وبگاه انجام شود از جمله معیار سرگرمی و راهنمایی کاربر مورد توجه بیشتری قرار گیرد تا از توقف احتمالی رشد یا کاهش تعداد استفاده‌کنندگان در آینده جلوگیری گردد.

مآخذ

- بهزادی، حسن؛ سنجی، مجیده (۱۳۹۰). بررسی وضعیت وبسایت‌های مدارس ایران: رویکردی کتابدارانه. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱ (۲)، ۱۷۹-۲۰۰.
- پریخ، مه‌ری؛ نادری، محمدرامین؛ و آقامحمدیان شهرباف، حمیدرضا. (۱۳۹۰). کارکردی نو برای وبسایت‌های کودکان: بسترسازی برای پرورش ویژگی‌های تفکر عملیات عینی (طبقه‌بندی، ردیف‌بندی، نگهداری ذهنی و بازگشت‌پذیری) از دیدگاه نظریه پیاژه. *پژوهشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱ (۱)، ۱۵۳-۱۷۴.
- پشوتنی‌زاده، میترا؛ منصور، علی (۱۳۸۷). تعیین ویژگی‌های محتوایی مهم برای وبسایت‌های مخصوص نوجوانان ۱۲ - ۱۴ ساله ایرانی کتابداری و اطلاع‌رسانی. *علوم و فناوری اطلاعات*، ۲۴ (۱)، ۳۷-۵۰.
- حسن‌زاده، فریبا (۱۳۸۷). بررسی وضعیت وبسایت‌های کودکان و نوجوانان. *کلیات کتاب ماه*، ۱۲۵، ۳۰-۳۹.
- حسن‌زاده، محمد؛ سهراب‌زاده، سارا (۱۳۹۱). ارزیابی رابط کاربر کتابخانه ملی کودکان و نوجوانان ایران از نظر مطابقت با معیارهای عمومی و تخصصی. *فصلنامه نظام‌ها و خدمات اطلاعاتی*، ۲ (۱): ۱-۱۲.
- سیبوک، جین اومیکر (۱۳۷۹). اینترنت و کودکان. (محمود حقیقت کاشانی، مترجم). *پژوهش و سنجش*، ۲۱ و ۲۲، ۱۵۴-۱۶۴.
- صدیقی، زینب؛ گیلوری، عباس؛ و نوشین‌فرد، فاطمه (۱۳۸۹). رابط کاربر در کتابخانه‌های دیجیتال کودکان: ارزیابی رابط کاربر مهمترین کتابخانه‌های دیجیتال کودکان در جهان. *اطلاع‌شناسی*، ۲۷ (۱)، ۱۱۷-۱۴۶.
- کوکبی مرتضی؛ زراعتکار، ندا (۱۳۹۰). رابط‌های کاربر در کتابخانه‌های دیجیتالی کودکان: پیشنهاد الگوی بهینه برای کودکان ایرانی. *فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۲۲ (۱)، ۷۰-۸۳.
- نادری، محمدرامین؛ زاهدی نوقابی، مهدی (۱۳۸۸). *وبسایت‌های خوب برای بچه‌های خوب*. تهران: کتابدار.
- نادری، محمدرامین (۱۳۸۹). *تحلیل وبسایت‌های کودکان از دیدگاه نظریه شناختی پیاژه (نیم دوره*

- عملیات عینی). پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، نادى راوندی، سمیه؛ محسن حاجی‌زین‌العابدینی (۱۳۸۸). شاخص‌های طراحی و ارزیابی کتابخانه‌های دیجیتال. مدیریت سلامت، ۱۲ (۳۸)، ۳۷-۴۸.
- نجفی‌نیا، شیدا (۱۳۸۸). رویکرد تطبیقی نمونه‌های دیجیتالی کتابخانه کودک و نوجوان. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۰ (۴)، ۱۸۳-۲۰۲.
- Bilal, D., & Bachir, I. (2007). Children's interaction with international and Multilingual digital libraries. I. Understanding interface design representations. *Information Processing & Management*, 43(1), 47-64.
- Druin, A., et al. (2001). *Designing a digital library for young children: an intergenerational partnership*. New York: ACM Press.
- Druin, A. (2005). What children can teach us: Developing digital libraries for children with children? *Library Quarterly*, 75 (1), 20-41.
- Guidelines for developing Evaluation Checklists: Checklist Development Checklist (CDC). Evaluation check lists project. Retrieved Jan. 8, 2012, from http://www.wmich.edu/evalctr/archive_checklists
- Hartland-Fox, B., & Dalton, P. (2003). EVALUed-an evaluation model for e-library developments, *Ariadne*, 31. Retrieved June 1, 2003, from <http://www.ariadne.ac.uk/issue31/evalued/>
- Hourcade, J. [et al] (2003). The International Children's Digital Library: Viewing digital books online. *Interacting with Computers*, 15 (2), 151-167.
- Large, A., & Beheshti, J., (2005). Interface design, web portals, and children. *Library Trends*, 54 (2), 318-342.
- Leng Teng, Y. [et al] (2001). Dynamic digital libraries for children. in *Proceedings of the 1st ACM/IEEE-CS joint conference on Digital libraries*, 406-415. Retrieved March 20, 2013, from <https://dl.acm.org/purchase.cfm?id=379738&CFID=690609626&CFTOKEN=59848778>
- Subarna. K D., & Jana, S. (2008). Developing Digital Libraries for Global Children Community with Special Reference to ICDL: Analysis and Evaluation. *International Caliber*. Retrieved March 17, 2011, from <http://www.hdl.handle.net/1944/1231>

World Bank (2012). World Development Indicators. Retrieved March 20, 2013, from <http://data.worldbank.org/indicator>

استناد به این مقاله:

طباطبایی پور، مصطفی؛ میرحسینی، زهره؛ و نشاط، نرگس (۱۳۹۴). بررسی ساختاری و محتوایی وبگاه کتابخانه ملی کودک و نوجوان ایران در مقایسه با همتایان خود در دنیا. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۶ (۲)، ۷۷-۸۹.

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی